

Овде треба посебно поменути шест импозантних научних конференција *Развој астрономије код Срба*, које је Димитријевић успешно организовао. Све је почело обазриво, али и врло амбициозно, у Београду 1997, уз учешће већег броја студијских радника. Конференција је одржана поводом јубилеја 110 година од оснивања Опсерваторије.²⁸⁴ Резултат овог скупа је обухватан зборник радова, који је, заједно са зборницима конференција из 1997, 2002, 2004, 2006, 2008. и 2010, постао скоро неопходан приручник, од неколико хиљада страница, за све оне који се баве историјом ове науке.

У пролеће 2002, Димитријевић је, по сличном моделу припремио и II конференцију *Развој астрономије код Срба*. Скуп је организован у напетом атмосфери сталних притисака на Милана да напусти све функције на Опсерваторији и у Астрономском друштву „Руђер Бошковић“. Услед тога, било је мање учесника и радова, па зборник нема обим као претходни. Организатори су били Астрономска опсерваторија и Астрономско друштво „Руђер Бошковић“, а скуп је одржан у Планетаријуму, који је, на тај начин, по први пут постао место на коме се одржавају научне конференције. Повод је био 115 година Астрономске опсерваторије и 50 година часописа *Васиона*. Међу 23 прилога посебно су занимљиви *Педесет година Васионе* (М. С. Димитријевић), *Астрономска опсерваторија током Другог светског рата* (Л. Ч. Поповић, М. Радованац) и *Историја изградње новосадског планетаријума на Петроварадинској тврђави* (Ј. Францисти). Вредно је помена да је Милан дао и прилог везан за завичај *О доприносу Ђорђа Станојевића развоју текстилне индустрије Лесковца*.

У мају 2004, Димитријевић је организовао и III научну конференцију *Развој астрономије код Срба*. Овога пута, за разлику од претходних, поред астронома, историчара, филозофа и археолога, у раду Конференције су живо суделовали књижевни историчари и теоретичари, заједно са ликовним стручњацима. Они су се бавили поетским и сликарским виђењем космоса у књижевности и ликовној уметности ради чега је организована посебна секција. У оквиру овог заседања укратко је приказана прва антологија песама са астрономском тематиком *Космички цвет*.

Осврт на конференцију „Развој астрономије код Срба“ III и IV

Конференција *Развој астрономије код Срба III* окупила је, поред осталих, и скроман број студената и професора у оквиру тематског блока *Књижевност, уметност и астрономија*. Осим Миливоја Анђелковића, присутног у раду скоро свих ових конференција, који се бавио космичким у новијој српској књижевности,²⁸⁵ ту је и проф. др Миливоје Павловић са разматрањима космичког у српској књижевној неоавангарди, који чини даљи

---

²⁸⁴ Милан Јеличић, 110 година Астрономске опсерваторије, „Васиона“, бр. 4, 1997, 101.

²⁸⁵ Миливој Анђелковић, *Космичко у новијој српској књижевности*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба III*, Београд, 2005, стр. 369-375.

искорак, од оног што је *новије* у књижевности, ка неоавангардном, а неколико година касније и трансавангардном, постмодерном и неконцептуалном.²⁸⁶ Поменимо и наш осврт на астропоетске и поетолошке аспекте антологије *Космички цвет*, која је, неко време потом, створила основу за читав један мали *покрет* у смеру новог космизма, и за распевани „букет“ младих у оквиру Књижевног клуба Факултета за културу и медије, које инспирише васиона. Према поменутој антологији песама о космосу именовано је учешће групе даровитих песника, који су у лирски-астралном узлету наступили у завршном делу VI конференције.²⁸⁷ Поменимо овде и нашег студента Радована Илића који је, у оквиру III конференције, надахнуто говорио о космичким визијама *небеског* сликара Сретка Дивљана и младог графичара Владимира Димитријевића.

Већ на наредној, IV конференцији *Развој астрономије код Срба* (2006), у петом тематском блоку *Књижевност, уметност и астрономија*, суделује троструко већи број стваралаца. Захваљујући поменутим професорима Мегатренд универзитета, као и главном организатору ових научних скупова Милану С. Димитријевићу, број учесника који се баве космичким мотивима у литератури, сликарству, музици и уметности уопште, знатно се увећао. Они су ангажовали своје пријатеље, научне раднике, књижевнике, публицисте и младе студијске посленике, магистре, специјалисте и студенте, да својим прилозима обогате стручни скуп и подигну га на још виши ниво.

Међу професорима се посебно издваја проф. др Зоран Јевтовић, са Факултета за културу и медије, чији веома занимљив прилог припада четвртом, мотивски богатијем и осмишљенијем одељку, посвећеном *култури, друштвеним наукама и астрономији*. Он пише о информатичкој експанзији наше планете и масмедијима који *стварају већтачке хоризонте јавности*.²⁸⁸ Нагласимо да је овај професор и продекан ФKM, свесрдно подржао активности Књижевног клуба, и повремено присуствовао његовим радним састанцима, уз активно укључивање у рад „драгоценим програмским указивањима и сугестијама...“²⁸⁹

У наредном, петом блоку Конференције посвећеном *књижевности, уметности и астрономији*, проф. др Миливоје Павловић анализира концепцију планетарне културе у делима Мирољуба Тодоровића,

---

²⁸⁶ Проф. др М. Павловић, *Србија и свет: четири деценије сигнализма (1969-2009)*, Годишњак Факултета за културу и медије II, 2010, стр. 361.

²⁸⁷ *Развој астрономије код Срба VI*, Београд, 22-26. април 2010. године, *Програм*, 26. IV 2010, *Космички цвет* младости – Књижевни клуб Факултета за културу и медије.

²⁸⁸ Након указивања да је васцели свет у превирању, Јевтовић истиче: „Планета је загушена, информациони ратови будућност траже у неистраженим и неосвојеним дубинама космоса...“ – З. Јевтовић, *Информатичка бомба у космосу*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба IV*, Београд, 2007, стр. 499.

²⁸⁹ Записник са радног састанка Књижевно-реторског клуба студената од 21. XI 2006.

родоначелника сигналистичког покрета, са освртом на осам чинилаца планетарности у његовом стваралаштву.²⁹⁰ И Павловић, као и његов близак сарадник Јевтовић, пружио је пуну подршку Књижевном клубу и његовим члановима нарочито у припремама за учешће на VI научној конференцији. Поред тога, тражио је од својих колега да се учешће његових студената и професора благовремено афирмише преко сајта Факултета и на друге начине (*Мегатрендер*), сматрајући то и важним студијским продором младих истраживача у научној јавности.

Слично проф. др Миливоју Павловићу, и аутор ове књиге за научни скуп је одабрао тему која додирује домен његове докторске дисертације о Милошу Црњанском. Прихватио се преиспитивања наглашеног присуства *космичког, етеристичког и суматраистичког* у поезији писца *Сеоба*, указујући на његову обухватну песничку *космогонију* и преданост небеским висинама, бесконачју, васељенском ритму и слојевитој астралној симболици, у познатој песми *Сербиа*.²⁹¹

Поједини студенти, сада већ докторанди, на овој научној Конференцији поднели су неколико веома занимљивих реферата, који су побудили знатно интересовање. Мр Зоран Миладиновић је написао повећу студију о космичким визијама и астралним симболима, у разноврсној ратној књижевној периодици.²⁹² Радован Илић, који је специјализирао методику ликовног васпитања и културе, аналитички се бави космичко-сигналистичким аспектима слика Владимира Димитријевића: *Космичка игра светова* и *Чари космоса*.²⁹³

Љиљана Клајић Бојковић је, на наше подстицаје, проучила присуство симболике Сунца и звезда у познатим *Знаковима поред пута*, нобеловца Иве Андрића.²⁹⁴ Док се Предраг Јашовић, у контексту нацрта „за будућа истраживања целокупног књижевног дела“ свог професора Н. Цветковића, овом приликом позабавио космичком тематиком као и мотивима у његовој поезији.²⁹⁵

---

²⁹⁰ М. Павловић, *Концепција планетарне културе Мирољуба Тодоровића*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба IV*, стр. 571-580.

²⁹¹ У студији је анализирана богата и разнолика космичка симболика. У песничкој визији Црњанског „*Србија* је небесница; он у њој зорњачу тражи, а симболика Сунца, Месеца и звезда је скоро свеприсутна“. – Н. Цветковић, *Космичко у поема „Србија“ Милоша Црњанског*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба IV*, стр. 551-560.

²⁹² З. Миладиновић, *Космичке представе и симболи у ратној књижевној периодици (1914-1918)*, Исто, стр. 527-544.

²⁹³ Р. Илић, *Космичко у сигналистичким визијама* („Космичка игра светова“ и „Чари космоса“), Исто, стр. 603-607.

²⁹⁴ Љ. Клајић Бојковић, *Поетска представа о Сунцу и звездама у Андрићевим „Знаковима поред пута“*, Исто, стр. 545-550.

²⁹⁵ После напомене да космички мотиви у Цветковићевој поезији „до данас нису обрађени“, Јашовић прецизира: „Анализом мотива указујемо на полисемантичност његове поезије, као и на мултимедијалност коју она иницира као мисаону сензацију приликом перципирања садржине означеног“. – П. Јашовић, *Космички митови у поезији Николе Цветковића*, Исто, стр. 609-630.

Мр Миле Пенков пише о вишезначности космичке симболике у краткој прози Антонија Исаковића,²⁹⁶ што је делимично захватио и у својој магистарској тези; а она се јавља и у његовим занимљивим причама.²⁹⁷ Истакнимо овде да је и доц. др Виолета Јовановић, асистент аутора овог текста, такође, у докторској дисертацији, поред симболике боја, биља и бројева, посебно проучавала *симболику Сунца и Месеца*,²⁹⁸ што је основа њеног саопштења на недавној VI конференцији: *Поетика приповедања Антонија Исаковића и космичке визије*.²⁹⁹

Вредно је помена да је Ђорђе Петковић поводом овде разматране IV Конференције специјално објавио *Деконструисане сонете са репом и акростихом у огледалу* посвећене угледним научним посленицима, песницима и сликарима, судеоницима претходне Конференције (III). Тако, на пример, он један од сонета посвећује проф. др Миливоју Павловићу, *аутору „Беле књиге“ и научнику*, како записује изнад самог деконструисаног сонета; потом Милану С. Димитријевићу, *песнику и научнику*, родоначелнику сигналамира Миролубу Тодоровићу, *Сретку Дивљану, сликару и професору*, као и аутору овог текста, који је за оригиналне сонете написао и мали пролог.³⁰⁰

Припреме и стваралачко присуство на V конференцији

Припреме за учешће професора и студената Мегатренд универзитета, укључујући и оне са мастер студија, у оквиру Књижевног клуба, почеле су одмах после објављивања Зборника са IV конференције негде крајем 2007. године. Павловић и Цветковић као чланови Организационог одбора, имали су увид не само у остварено, већ и у оно што се припрема.

Илустрације ради поменимо овде само неколико важнијих момената регистрованих у 2007/2008. години.

Упадљиво је да су чланови Књижевног клуба скоро од самог почетка показивали велико интересовање за космичке теме и мотиве. Обузетост небом, васионом, Сунцем, Месецом, бескрајним даљинама, звездама, астралним пространствима, недокучивим васељенским тајнама – за песника је увек изазов, подстицај и надахнуће. Они изворно откривају лепоте и чари универзума, небеске дијаманте и рубине, у обличју блиставих звезда... *Смрти нема ...Има сеоба*, узвикује Црњански, следећи Вергилијеву древну мисао: *да сва жива бића одлете међу звезде...* Вредно је помена да и Буњин у програмској причи *Ружа Јерихонска*, скоро узвикује: *Нема смрти на овом*

---

²⁹⁶ М. Пенков, *Космичка симболика у краткој прози Антонија Исаковића*, Исто, стр. 561-569.

²⁹⁷ М. Пенков, *Дан великих таласа* и др.

²⁹⁸ В. П. Јовановић, *Трени и раскрића – Поетика приповедања Антонија Исаковића*, Просвета – Алтера, 2009, стр. 109-113.

²⁹⁹ В. Јовановић, *Поетика приповедања Антонија Исаковића и космичке визије*, Програм Конференције *Развој астрономије код Срба VI*, 25. IV 2010.

³⁰⁰ Ђ. Петковић, *Деконструисани сонети*, 533, и цео 594.